

ISTIQBOLLI O'RTA BO'G'IN YURIST KADRLARNI TAYYORLASHNI YUQORI BOSQICHGA OLIB CHIQISHGA QARATILGAN JAHON TAJRIBASI

Xudoynazarova Ozoda Mizrob qizi

Navoiy viloyati yuridik texnikumi o'qituvchisi.

Telefon:+998(93) 506 22 06

22hamza06@mail.ru

O'razaliyeva Ro'shana Abdurahob qizi

Navoiy viloyati yuridik texnikumi o'qituvchisi.

Telefon:+998(91) 856 05 10

rushanaurazaliyeva@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10712430>

Annotatsiya. Ushbu maqolada istiqbolli o'rta bo'g'in yurist kadrlarni tayyorlashni yuqori bosqichga olib chiqishga qaratilgan jahon tajribasi o'rganilgan, shuningdek, mazkur sohani rivojlantirishga oid bir nechta takliflar bayon etilgan.

Kalit so'zlar: yuridik ta'lim, yuridik kadr, yuridik texnikum, yuridik universitet, yuridik xizmat, advokat, advokatlik litsenziyasi, xalqaro konvensiya, huquq xartiyasi, huquqshunoslik maktabi, mantiq.

GLOBAL EXPERIENCE TO TAKE THE TRAINING OF PROSPECTIVE MIDDLE LEGAL STAFF TO A HIGHER LEVEL

Abstract. In this article, the world experience aimed at raising the training of promising middle-level legal personnel to a higher level has been studied, as well as several proposals for the development of this field have been presented.

Keywords. legal education, legal staff, legal technical school, law university, legal service, lawyer, lawyer's license, international convention, charter of law, law school, logic.

ГЛОБАЛЬНЫЙ ОПЫТ ПОДВЕДЕТ ПОДГОТОВКУ ПЕРСПЕКТИВНЫХ ЮРИДИЧЕСКИХ СОТРУДНИКОВ СРЕДНЕГО СРЕДНЕГО СРЕДНЕГО УРОВНЯ

Аннотация. В данной статье изучен мировой опыт, направленный на поднятие подготовки перспективных юридических кадров среднего звена на более высокий уровень, а также представлены несколько предложений по развитию данной сферы.

Ключевые слова: юридическое образование, юридические кадры, юридический техникум, юридический вуз, юридическая служба, адвокат, лицензия адвоката, международная конвенция, устав, юридическая школа, логика.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 29-apreldagi "O'zbekiston Respublikasida yuridik ta'lim va fanni tubdan takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PF-5987-sonli Farmoni ijrosini ta'minlash, shuningdek, kasb-hunar ma'lumotiga ega malakali mutaxassislar, raqobatbardosh yuridik kadrlar tayyorlash jarayonini yanada takomillashtirish maqsadida Vazirlar Mahkamasi tomonidan "O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi yuridik texnikumlari faoliyatini takomillashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qaror qabul qilingan.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Yuridik kadrlarni xalqaro standartlar bo'yicha tayyorlash tizimini yanada takomillashtirishga doir qo'shimcha

chora-tadbirlar to'g'risida"gi 2021-yil 6-apreldagi 189-son Qarori imzolangan. Mazkur qonun hujjatlari asosida o'rta bo'g'in yurist kadrlarga quyidagi imkoniyatlar yaratilgan:

- a'lo baholarda texnikumni tamomlagan o'quvchilar yuridik universitetga suhbat asosida o'qishga qabul qilinishi;

- qo'shma ta'lim dasturi asosida chet el o'quv yurtlarida o'qish imkoniyatiga ega bo'lishi;

- yuridik texnikumlarni bitirib davlat korxonasi, muassasalarida yuridik xizmat xodimi sifatida ishlashlari mumkin.

Istiqbolli o'rta bo'g'in yurist kadrlarni tayyorlashni yanada yuqori bosqichga olib chiqish uchun jahon tajribasidan keng miqyosida foydalanish talab etildi. Sababi yangi O'zbekistonning yuristlari jahon standartlariga javob beradigan xalqaro toifadagi kadrlar bo'lib yetishib chiqmog'i lozim.

Shunga asosan, birma-bir xorijiy davlatlarni yuridik ta'lim tizimi bilan tanishib chiqadigan bo'lsak, Buyuk Britaniyada advokat bo'lish uchun siz huquqshunoslik darajasiga ega bo'lishingiz kerak. Buning birinchi usuli Buyuk Britaniyada huquqshunoslik universitetlarida o'qib bakalavr diplomiga ega bo'lish, yoki ikkinchi usuli o'rta bosqich yuridik ta'lim maktablarini tamomlab, intensiv kurslarda o'qib sertifikat olgandan keyin advokatlik litsenziyasiga ega bo'lgan holatda advokatlik faoliyati bilan erkin shug'ullanish mumkin.

Buyuk Britaniya huquqshunos olimi Doktor Doyl Stevik o'zining ilmiy maqolasida Sharqiy Yevropa maktablarida qonun ustuvorligi o'quvchilarga tarbiya sifatida o'rgatilishini bayon qilgan. Bu degani o'quvchilar o'zlari yashayotgan hududlarida o'rganayotgan narsalarini har birini jamoada sinab ko'rishgan. Ya'ni ularda ta'limdan ko'ra tajribaga umumiy e'tibor qaratilgan.

Ko'pgina xorijiy davlatlarda har bir mavzuni xalqaro konvensiyalar va huquq xartiyalari asosida o'tiladi, sababi universitetlarda xalqaro toifalardagi yurist kadrlarni yetishtirib chiqaradi.

Ularda har bir dars tegishli amaliyot joyida olib boriladi.

Talabalarga "Inson huquqlari bo'yicha ta'lim" degan fan moduli o'tiladi. Ushbu ta'lim dasturi ikki qismdan iborat: Birinchisi, Yevropa Kengashining Demokratik fuqarolik uchun ta'lim va inson huquqlari bo'yicha ta'lim Xartiyasi ("Xartiya"), ikkinchisi, BMTning Inson huquqlari bo'yicha ta'lim va ta'lim deklaratsiyasi ("UNDHRET"). Xitoyda qonun ustuvorligi va huquq ustuvorligi degan tushunchalar bir-biriga zid tushuncha sifatida baholanadi. Shuning uchun qonun ijodkorligi talabalarga siyosiyat bilan birga amalga oshiriladi, talabalar faol ravishda siyosatdan xabardor bo'ladilar.

Bundan tashqari, Germaniya o'rta bo'g'in yurist kadrlarini tayyorlovchi huquqshunoslik maktablarida bitiruvchi o'quvchilarni bitiruv malaka imtixonini olish uchun maxsus komissiya tuziladi va komissiya a'zolari ish beruvchilardan iborat bo'ladi, bitiruv malaka imtixonini muvaffaqiyatli topshirgan talabaga diplom bilan birgalikdan o'zining yo'nalishi bo'yicha mavjud bo'sh ish o'rniga joylashishi mumkinligi to'g'risida sertifikat beriladi.

Qolaversa, AQSh huquqshunoslik maktablari ta'limida mantiq bilan fan modullarini o'qitishga va belgilangan o'quv dasturiga kiritishga katta ahamiyat qaratishadi. Sababi mazkur tajriba yuqori bosqich yuridik ta'lim universitetlariga kirish uchun katta yordam beradi.

Xususan, AQShdagi abituriyentlar universitet huquq bo'limiga kirish uchun LSAT (Law School Admission Test) deb nomlanadigan test topshirishlari kerak. Ushbu test taxminan 100 ta

savoldan iborat bo'lib, 2.5 soatcha davom etadi. Savollarning deyarli barchasi abituriyentning mantiq asoslari bo'yicha bilimni sinaydi. Mantiq asoslariga tayanish huquq bo'limiga o'qishga kirgandan keyin ham davom etadi. Bunga asosiy sabab AQShda huquqshunoslar yuridik bilimidan ko'ra mantiqiy fikrlash qobiliyatining teranligiga asosan baholanadi.

Chet el universitetlarida talabalar professor va o'qituvchilarga "research assistant" (RA) bo'lib yollanishga harakat qilishadi. "Research assistant"ni "yordamchi tadqiqotchi" deb tarjima qilsa bo'ladi. Bunday ish uchun o'quvchilarga pul to'lanadi.

Yuqoridagi xorijiy tajribalarga asoslangan holda istiqbolli o'rta bo'g'in yurist kadrlarni tayyorlashni yuqori bosqichga olib chiqish uchun quyidagi takliflarni kiritish mumkin:

Birinchidan, bitiruvchilarni aniq ish joyi bilan ta'minlash lozim, bu tajriba ish izlashdagi ortiqcha ovoragarchilikni oldini oladi.

Ikkinchidan, o'quvchilarda mantiqiy nuqtayi nazarni oshirish lozim, ya'ni mantiq bilan bog'liq modullarni o'quv dasturiga kiritish kerak.

Uchinchidan, O'quvchilarni o'rta maxsus ta'limdan boshlab ilmiy ish bilan shug'ullanishini ta'minlash va shu orqali o'quvchi yoshlar huquqshunoslik fani rivojiga o'z hissalarini qo'sha oladilar.

REFERENCES

1. www.lex.uz.
2. www.erteam.ru
3. www.zarnews.uz.
4. www.amerikaovozi.uz.
5. www.blogsvoanews.com.